

Sytuacja osób młodych na rynku pracy w 2024

1. Dla osób bezrobotnych do 30 roku życia są często stosowane dwie formy aktywizacji tj. staże i szkolenia, które są efektywniejsze niż np. w grupie bezrobotnych z wieloletnim [pozytywnym i negatywnym] doświadczeniem zawodowym¹. W 2024 roku nastąpiło więcej rejestracji osób po raz kolejny – w ogólnej populacji bezrobotnych w PUP [79,8 proc.], niż wśród osób do 30 roku życia [64,1 proc.]. Analogicznie bezrobotni zarejestrowani po raz pierwszy stanowili 20,2 proc. napływu, a wśród młodych bezrobotnych rejestracje po raz pierwszy stanowiły 35,9 proc. Młodzi bezrobotni szybko opuszczają rejestry i podejmują zatrudnienie.
2. W okresie 2024 roku osoby do 30 roku życia stanowiły 26,1 proc. liczby bezrobotnych [tzw. stanów uśrednionych, zawartych w arkuszu IV dodatku statystycznym, porównanie do 66 410 bezrobotnych ogółem].
3. Oferty stażowe są od lat realizowane u tych samych pracodawców. Dowodzi to małej zmienności popytu. Zakłady chętnie podpisują umowę, która zapewnia im dotacje. Staże przyczyniają się do rozwoju firm, a w mniejszym stopniu bezrobotnych. Powodują obniżenie kosztów funkcjonowania podmiotów, a pracodawcy korzystają z nich tylko właśnie z tego powodu. Często nie przyczyniają się do lepszego opanowania czynności zawodowych przez pracownika, ponieważ pracodawcy **szczególnie, gdy jest to mała firma** niechętnie przyuczają do zawodu kolejną osobę – co absorbuje ich czas i zmniejsza zyski. Właściciele firm otrzymują refundację za osobę, a zlecają do wykonania proste czynności. Nie poświęcają sporo czasu na realizację programu praktyk, wobec tego ukończenie stażu jest formalnością i najliczniejszą przyczyną powrotu do ewidencji bezrobotnych – 2425 młodych bezrobotnych [arkusz I dodatku statystycznego]. Osoby młode nadal stanowią większość stażystów tj. 56,2 proc. ogółu bezrobotnych, korzystających z tej formy.
4. Na interwencję oddziałuje wiele czynników. Jednym z nich jest ilość środków finansowych wydatkowanych w ramach aktywnych form. Ustawodawca wpływa na poziom bezrobocia przez ilość środków kierowanych do PUP i w pewnych granicach może łagodzić negatywne skutki stagnacji. Wobec ograniczonych zasobów, którą realnie mają do dyspozycji PUP do aktywizacji osób bezrobotnych – większość z realizowanych form aktywnych – jest kontynuacją z okresu poprzedniego, a tylko nieznaczna część zawiera nowe umowy, które zostały podpisane już w okresie danego roku.
5. Znaczna ilość bezrobotnych do 30 roku życia podejmuje **prace niesubsydiowane – 17 383 osób** [bilans bezrobotnych], co stanowi 81,7 proc. wszystkich podjęć pracy w grupie osób do 30 roku życia w PUP. Przy depopulacji i braku zasilania znaczną ilością osób młodych, bezrobocie rejestrowane trwale nie wzrasta, a jego poziom w pewnych granicach zmienia się w zależności od okresu zima – lato².
6. Drugą, co do wielkości przyczyną wyrejestrowań z powodu podjęcia pracy – są **formy subsydiowane (3888 osób)**. Wśród innych przyczyn odpływu - znaczna ilość osób

¹ Bezrobotny w średnim wieku nie jest zainteresowany formami aktywnymi. Jeżeli ma zawód poszukiwany na rynku, jest gotowy i zdolny do podjęcia pracy, to uzyskuje zatrudnienie. Często posiadając użytki rolne powyżej 1 ha przeliczeniowego [ubezpieczenie KRUZ], może bez rejestracji w PUP korzystać ze świadczeń NFZ.

² Sezonowość. W I kwartale danego roku następuje wzrost liczby bezrobotnych, który bez zwiększenia się ilości osób młodych – nie może nadal powodować trwałego wzrostu osób pozostających bez pracy. W II i III kwartale następują zwykle spadki poziomu bezrobocia. Z reguły IV kwartał danego roku – charakteryzuje się ograniczeniem spadków, które jeżeli następują – są na niższym poziomie liczbowym lub procentowym jak w okresie II i III kwartału. Czasem już od stanu na koniec XI i XII następują wzrosty, które często kumulują się w styczniu, lutym i marcu następnego roku.

do 30 roku życia jest kierowana na **staże** (2874 osób). Osoby wyłączone na staż odlicza się od liczby bezrobotnych do celów statystycznych. Jednocześnie ustawodawca nie traktuje stażu jako formy zatrudnienia.

7. Kolejną formą aktywizacji przez subsydia są **szkolenia** [traktowane podobnie jak staże] (867 bezrobotnych do 30 roku życia). Odnotowano niewielką ilość bezrobotnych wyrejestrowanych z powodu rozpoczęcia **prac społecznie użytecznych**³ (527 bezrobotnych ogółem, w tym 31 osób do 30 roku życia). Prace te mogą być wykonywane w wymiarze do 10 godzin tygodniowo. Za wykonywanie pracy bezrobotnemu przysługuje waloryzowane świadczenie (art. 73a ust. 3) wynoszące min. 12,20 zł za godzinę, link do aktualnej wysokości <https://psz.praca.gov.pl/-/184577-obowiazujace-stawki-kwoty-i-wskazniki>. Wysokość ww. świadczenia jest niska, a liczba godzin ograniczona, co pomimo możliwości korzystania ze świadczeń pomocy społecznej – nie kumuluje znacznej ilości osób bezrobotnych [również młodych] w tej formie aktywizacji.
8. Wśród aktywizowanych osób do 30 roku życia w ramach dostępnych **bonów** (nowela ustawy z 2014 roku wprowadza bon na **zasiedlenie, szkoleniowy, stażowy i zatrudnieniowy**) – niezmiennie najliczniej osoby bezrobotne korzystają z **bonu na zasiedlenie**. Następuje zarówno założenie własnej działalności gospodarczej (13 osób) jak i podjęcie pracy poza miejscem zamieszkania (910 bezrobotnych).
9. Z **bonu na zasiedlenie** korzystają z reguły osoby po studiach, które nie mogą podjąć zatrudnienia w małych miastach i wsiach lub nie chcą pracować w swoich rodzinnych stronach czy miastach o średniej wielkości. Są to np. specjaliści w zawodach medycznych (lekarze). Równie często emigrują [niekoniecznie w ramach subsydiów PUP] osoby po ukończeniu studiów w zakresie nauk ścisłych czy budownictwa [inżynier automatyki i robotyki, programista robotów przemysłowych, programista aplikacji, inżynier mechanik itp.]. Są to profesje deficytowe nie tylko w kraju, ale i poza jego granicami. Kraje biedniejsze [rozwijające się] są zmuszone do redukcji popytu [brak możliwości finansowania niezbędnych etatów], a kraje bogate [rozwinęte] przyciągają fachowców lepszymi zarobkami, warunkami pracy czy możliwością realizacji układu zbiorowego pracy w ramach rozwoju zawodowego.
10. Istotna jest również kultura wykonywania zawodu w danym kraju, ukształtowana w przeszłości. Szczególnie widoczne jest to w bardziej skomplikowanych usługach, co może definiować np. poziom usług medycznych niezależnie od ilości posiadanych na miejscu specjalistów. Niekiedy popyt różnicuje się terytorialnie, co powoduje potrzebę zmiany miejsca zamieszkania. W centrach rozwoju takich jak duże aglomeracje miejskie, pracodawcy więcej oferują młodemu człowiekowi (po ukończeniu edukacji lub nawet w czasie jej trwania) niż prowincja. Bony na zasiedlenie umożliwiają przepływ pracowników do centrów – dla tych osób młodych, które pozostały w małych ośrodkach akademickich lub wrócili do miejsca zamieszkania i mają problemy z uzyskaniem pracy stałej.
11. Z drugiej strony emigracje jeszcze bardziej drenują z fachowców zarówno miasta jak i tereny wiejskie. Problem ten dotyka nie tylko powiaty rolnicze, w których można odnotować wyższą stopę bezrobocia jak w przemysłowych. Proces opisuje znacznie

---

³ Prace te nie są traktowane jako podjęcie zatrudnienia, odbywają się bez nawiązania stosunku pracy i umowy o pracę. Ten rodzaj pracy ma charakter stosunku zobowiązaniowego wg prawa cywilnego. Organizowane są przez gminę w jednostkach pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub działalnością na rzecz społeczności lokalnej. Wykonywanie prac społecznie użytecznych odbywa się na podstawie porozumienia zawartego między starostą [urzędem pracy] a gminą, na rzecz której prace będą wykonywane. Starosta refunduje gminie ze środków Funduszu Pracy do 60 proc. minimalnej kwoty świadczenia przysługującego bezrobotnemu. Świadczenie to może być w całości finansowane z budżetu gminy.

mniej szansy na uzyskanie oferty pracy ma wsi z powodu braku alternatywnych form zatrudnienia. Jednakże sytuacja na terenach wiejskich i suburbiach zaczyna być bardziej stabilna jak w regionach przemysłowych. Oczywiście nie oferuje aż tylu miejsc pracy. W powiatach, gdzie występuje jakkolwiek przemysł często funkcjonuje jeden większy zakład, który nie zgłasza nowych miejsc pracy i może mieć problemy z utrzymaniem istniejących np. z powodu okresowych zmian zapotrzebowania u kooperanta za granicą.

12. Kapitał przemieszcza się swobodnie. Niejednokrotnie poza menadżerami również i pracownicy mogą podjąć zatrudnienie w firmach zgłaszających wakaty. Coraz częściej przekraczają granicę rodzimej kultury, wyznaczone np. przez ten sam język. Praca w korporacjach staje się koniecznością. Młodzi komunikują się w nowoczesny sposób. W poszukiwaniu pracy potrafią wykorzystywać nowe możliwości. Ci, którzy pozostają w małych ośrodkach akademickich lub wracają do miejsca zamieszkania, gdy pojawiają się problemy z zatrudnieniem szybko uświadamiają sobie, gdzie należy się starać o angaż, który pozwoli na stabilizację życiową. Osoby młode często poszukują zajęcia, które nie pozbawi ich satysfakcji z dobrze wykonanej pracy na początku kariery zawodowej.
13. Wiele społeczeństw jest bardziej zaawansowane w rozwoju, co może być inspirujące [nowe pomysły, sprawdzone rozwiązania]. Posiadamy również liczne własne osiągnięcia, które nasi rodacy od wielu lat wdrażają w różnych krajach. **Nie powinniśmy z nich rezygnować, ponieważ są unikalne.** Nasze rodzime pomysły często po niewielkich modyfikacjach sprawdzały się w różnych społeczeństwach, przynosząc wiele korzyści. Polska posiada potencjał w zakresie doświadczenia różnych struktur organizacji społeczeństwa np. od 31-08-1980 do 13-12-1981 funkcjonował czwarty typ ładu społecznego – porozumień zbiorowych. W oparciu o bogate doświadczenia [zabory – trzy różne systemy społeczne] modyfikujemy instytucje społeczne, kreujemy nowe systemy. Z korzyścią dla obywateli redukujemy procedury, co stanowi znaczny przyczynek do dalszego rozwoju demokracji. **Polska należy do nielicznych krajów o wysokiej kulturze technicznej.** Niekiedy nadmierne reformy powodują wiele negatywnych konsekwencji, gdzie po pewnym czasie wraca się do rozwiązań już stosowanych. Zbędne komplikowanie procedur – tworzy nową jakość społeczną, która nie zawsze ułatwia życie i jest oczekiwana przez zwykłych ludzi. Nie każda zmiana społeczna następuje w sposób racjonalny.
14. Wiele osób wybiera emigrację. Godzi się, wobec braku alternatywy, na wiele niedogodności, ponieważ kraje docelowe w ogóle oferują pracę, często o wyższych zarobkach. Pokolenie „Z” [osoby urodzone w latach 2001-2020] jest bardziej przywiązane do tradycji [pokolenia dziadków tj. „X”], co nie koniecznie będzie oznaczało mniejszą mobilność. „Z” w kolejnych dekadach XXI w. [trzeciej i czwartej tj. lata 30. i 40. XXI w.] będzie często migrować, podobnie jak ich rodzice czy dziadkowie. Świat w coraz większym stopniu zmieni się w „globalną wioskę”, a pokolenie „X” określane jako nomadzi tj. koczownicy, urodzeni w latach 1961-1980 efektywnie ich tego nauczy.
15. Rejestrowany w kraju kierunek odpływu zasobów ludzkich to duże miasta lub tereny położone w regionach o znacznie wyższym PKB [np. na 1 mieszkańca]. Subsydia, a szczególnie bon na zasiedlenie nie wpływa na poziom bezrobocia np. w województwach wschodnich, ponieważ proces emigracji następuje niezależnie od interwencji na rynku. Większość przepływów pracowników jest bardzo słabo rejestrowana w statystykach. Pomoc publiczna nie ma na nią wpływu. Bony umożliwiają przepływ specjalistów do dużych miast, w celu nabycia doświadczenia, które otwiera drogę do dalszej emigracji w kraju i za granicę RP, co wzmacnia niekorzystny ogólny trend depopulacji.

16. W powiatach rolniczych i małych miastach brakuje pracy. Są niedoinwestowane, z małą ilością firm i ograniczonym dostępem do usług. Inne walory wsi są trudne do asymilacji. W niewielkich jednostkach administracyjnych rozwój następuje znacznie wolniej od średnich czy dużych miast [nie mówiąc już o metropoliach]. Osoby po studiach często nie mogą podjąć zatrudnienia w swoich rodzinnych stronach czy nawet w miastach średniej wielkości. Peryferia są związane z brakiem sensownej strategii. Zmiana następuje znacznie wolniej niż w centrach.
17. W dużych miastach można łatwiej uzyskać zatrudnienie, które gwarantuje dochody. Wypracowanie kapitału na starość staje się możliwe. Tereny atrakcyjne turystycznie są wymarzone do odpoczynku po pracy. Następuje w niektórych częściach kraju rozwój tzw. suburbii, które są położone w pobliżu dużych aglomeracji miejskich. Coraz częściej nie są pozbawione infrastruktury. Najwcześniej „*suburban area*” zaczęły powstawać w USA, tj. już od lat 60. XX w. Aktualnie zwiększa się na całym świecie proces powstawania przedmieść, które [w zależności od kraju] posiadają różne funkcje. Często przyczyną ich wzrostu są niższe ceny nieruchomości i gruntów niż w centrach miast. Nieuchronnie na tereny wiejskie w coraz większym stopniu wkracza cywilizacja. Wieś nie jest już jak w XIX wieku czy na początku XX wieku. Izolowana od reszty świata, bez infrastruktury [dróg, sieci instalacyjnych, samochodów czy centrów handlowych]. Suburbia z większą ilością zieleni, ogrodami, sadami, uprawą ziemi, niekiedy hodowlą zwierząt – nie są również miastem. Nie posiadają typowej zabudowy dla miast, oferując mieszkańcom łączenie wybranych funkcji bytowania.
18. Nowe zjawiska mogą powstrzymać wzrost milionowych metropolii, a wówczas zmieni się typ zabudowy, który będzie połączeniem „betonowych pustyni” ze znaczną ilością zieleni i lasów, widocznych w pejzażu do tej pory tylko na wsi. Nastąpi redukcja terenów całkowicie zurbanizowanych (miast) i o typowo rolniczym charakterze (wsi), na korzyść nowej formy połączenia natury z architekturą. Takie koncepcje były obecne w latach 70. XX w., jednak w praktyce rzadko stosowane, pomimo wiedzy, co do pozytywnego wpływu na zdrowie i rozwój społeczności. Nowoczesne łączenie terenów zielonych z przestrzenią zurbanizowaną jest korzystne dla wielu aspektów bytowania, również przeciwdziałania ociepleniu klimatu. Zmianę zapewni większy udział społeczności w trafnym gospodarowaniu środkami publicznymi ⁴.

---

⁴ Rozwój przyjaznej dla człowieka infrastruktury pozostaje w deficycie w niektórych obszarach **kilkupasmowe drogi** – głównych szlaków komunikacyjnych], **wielopoziomowe skrzyżowania** [bezkolizyjne, nie tamujące ruchu pojazdów i pieszych], **kompletne instalacje przy drogach** [wodociąg, kanalizacja sanitarna i deszczowa, prąd, gaz, światłowód pod ziemią w betonowych zabezpieczeniach]. Brakuje np. **transportu publicznego** pozwalającego na szybką komunikację w ramach 1 biletu na jak najszerzych terenach łączących wieś, suburbia i centra miast. Aby transport publiczny stał się godny XXI w. są potrzebne nowe inwestycje np. wzrost użytkowania **autobusów przegubowych**. Z czasem powinna być priorytetem zamiana całego taboru na większe pojazdy. Zmiana jest sensowna, ponieważ autobusy przegubowe: **zwiększają zyski przewoźników** [wzrost liczby pasażerów korzystających z komunikacji miejskiej], wzrasta komfort podróży [likwidacja tłoku] i **spadek zakażeń** [brak tłoku ogranicza transmisję chorób]. **Inwestycje w RTM znacznie ograniczą wzrost dwutlenku węgla w atmosferze, tak jak zwiększenie terenów zielonych w miastach**. Świadome kształtowanie przestrzeni wymaga poszanowania interesu wielu osób, własności prywatnej [jak w Europie Zachodniej i Północnej z nieprzerwaną tradycją warstwy mieszczańskiej, kapitalizmu i kultury demokracji]. Człowiek potrzebuje kontaktu z przyrodą. Postęp gwarantuje **brak przeciwieństwa z produkcją**, która już możliwa nie tylko w miastach i zagłębieniach przemysłowych. Powoli udział produkcji masowej będzie topniał [nie koniecznie zaniknie] wypierany przez **prosumpcję**, która zmieni relacje między popytem a produkcją w każdej dziedzinie i miejscu [np. w energetyce, na wsi]. Gdy wzrośnie ilość prosumentów udział rynkowej produkcji spadnie. Sztuczna inteligencja i nowe formy aktywności [kryptowaluty, tokeny itp.] w przyszłości będą warunkować wiele zmian, pozytywnych i negatywnych.